

GAIÁS
CIDADE DA
CULTURA

Xacobeo →
As Pegadas
do camiño

Exposición
Museo Centro Gaiás
11.03.22–29.05.22

No ano santo de 2021, ampliado pola Santa Sé tamén a 2022, a exposición XACOBEO. AS PEGADAS DO CAMIÑO aspira a ofrecer poliedricamente unha selección de pezas significativas das facetas históricas, culturais, artísticas, literarias, sociolóxicas, políticas, antropolóxicas, xeográficas, paisaxísticas e vivenciais que a peregrinación a Compostela produciu dende hai máis dun milenio.

Anónimo (s. XVIII). *Les chansons des pèlerins de S. Jacques* (detalle), ca. 1718. BNE, VE/1490/1

Todas elas aparecen distribuídas en cinco grandes ámbitos, cada uns dos cales responde a unha das acepcións da palabra *pegada*. E a mostra no seu conxunto pretende subliñar a vocación europeísta que distinguiu dende o principio este prodixioso fenómeno da ruta xacobea. Esta constitúe unha verdadeira columna vertebral para sustentar ao longo dos tempos a pertenza diversa e pluralista dos distintos pobos de Europa a unha historia e unha cultura compartida, de acordo coa rotunda afirmación de Goethe: «Europa naceu na peregrinación e a Cristiandade é o seu idioma materno».

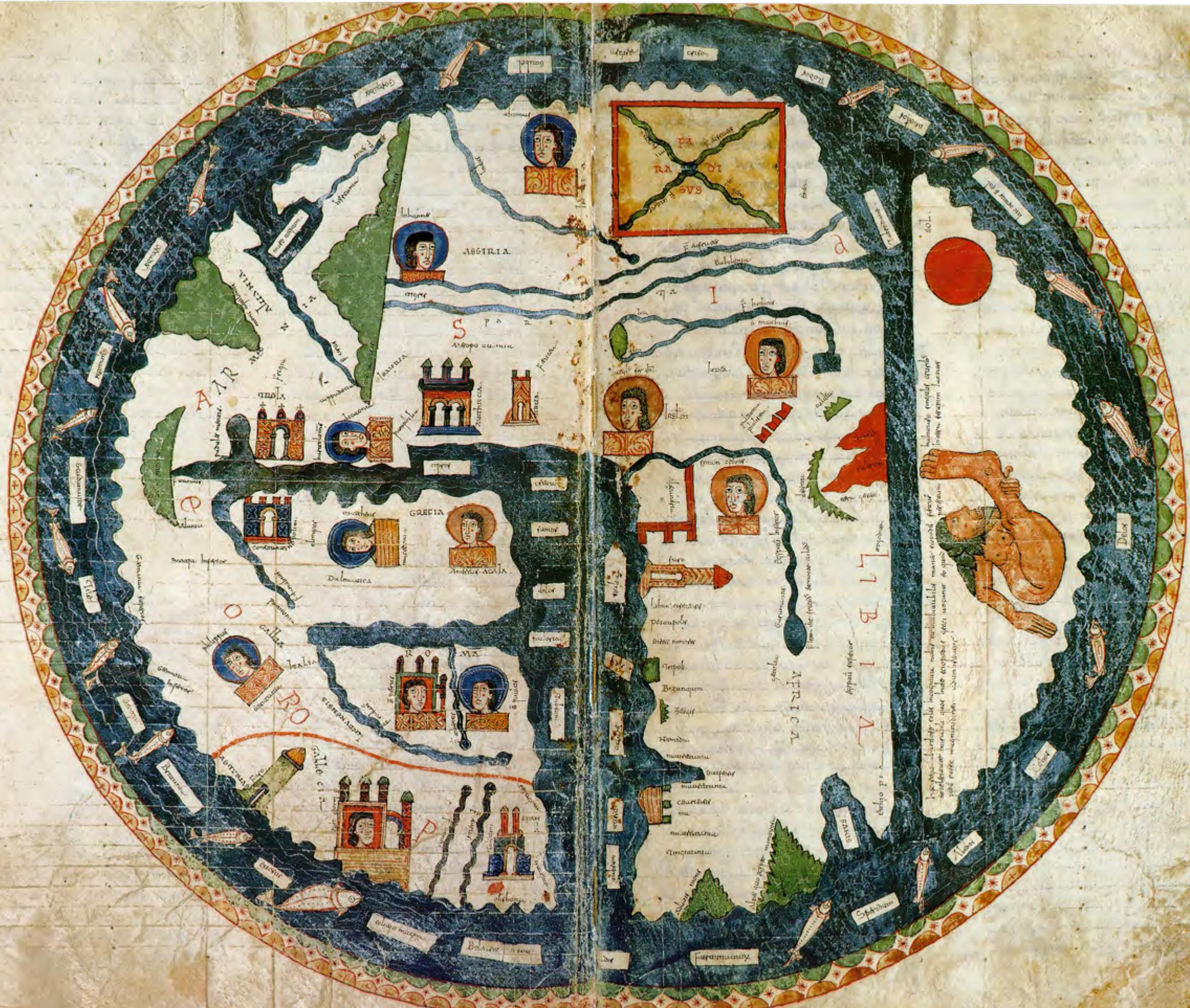
As peregrinacións a Compostela constitúen dende o século X a expresión patente dun ecumenismo que inspirou a creación de identidades simbólicas continuadoras dun marco de universalidade herdado da cultura romana, baseado polo demais nunha topografía cuxo centro radicaba en Roma, o seu marco oriental en Xerusalén e a súa Fisterra en Compostela. Mediando unha intensa identificación entre política e relixión, a tradición xacobea encontra un dobre sentido en ambos procesos fundamentais que a alentan: a reconquista de España fronte á invasión musulmá e a reconstrución imperial carolinxia.

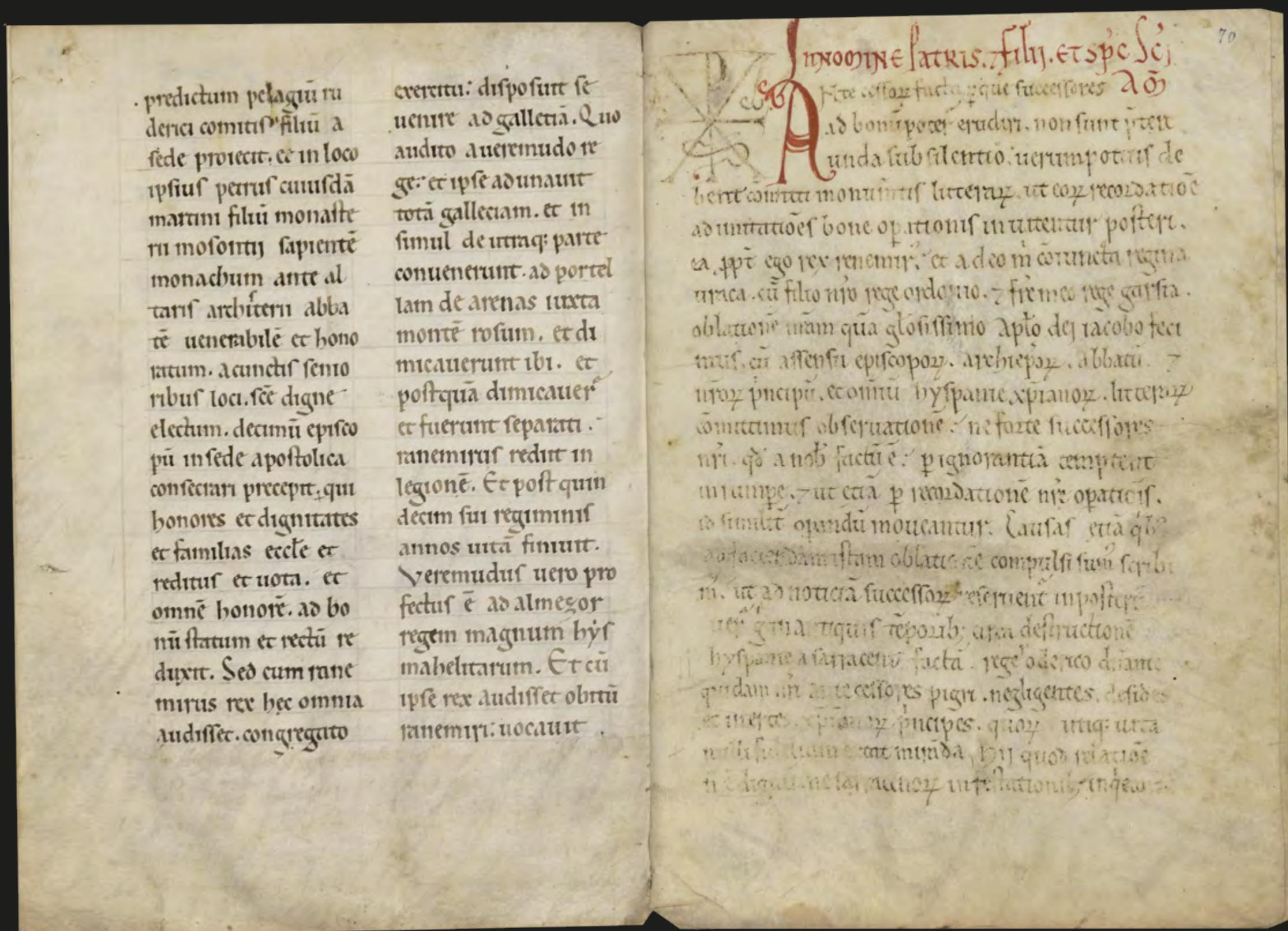
Mapamundi do Beato de Osma, facsímile do manuscrito conservado na Biblioteca da Igrexa Catedral do Burgo de Osma.
BNE, MSS.FACS/620

A este respecto, o libro cuarto esgazado do *Codex Calixtinus* como *Historia Turpini* fai do emperador franco Carolum Magnus adaíl da peregrinación xacobea en virtude da revelación que o Zebedeo lle fai da localización da súa propia tumba.

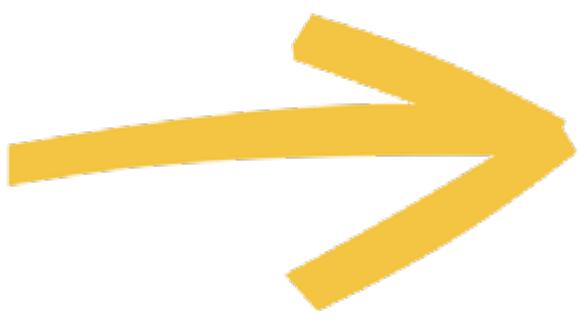
Pero ao mesmo tempo, xa en pleno século XXI, o Camiño móstrase cada vez más aberto á integración de pegadas físicas, culturais e espirituais deixadas por peregrinos agora xa procedentes do universo mundo, non só do Vello Continente.

Non en balde o Camiño de Santiago
mereceu, ademais do nomeamento en
1987 por parte do Consello de Europa
como *Itinerario cultural europeo* (en
2004, enaltecido como *Grande Itinerario
Cultural*), o premio Príncipe de Asturias
da Concordia de 2004 e o recoñecemento
da UNESCO aos distintos tramos do
Camiño como Patrimonio da Humanidade
en 1993, 1998 e 2015.

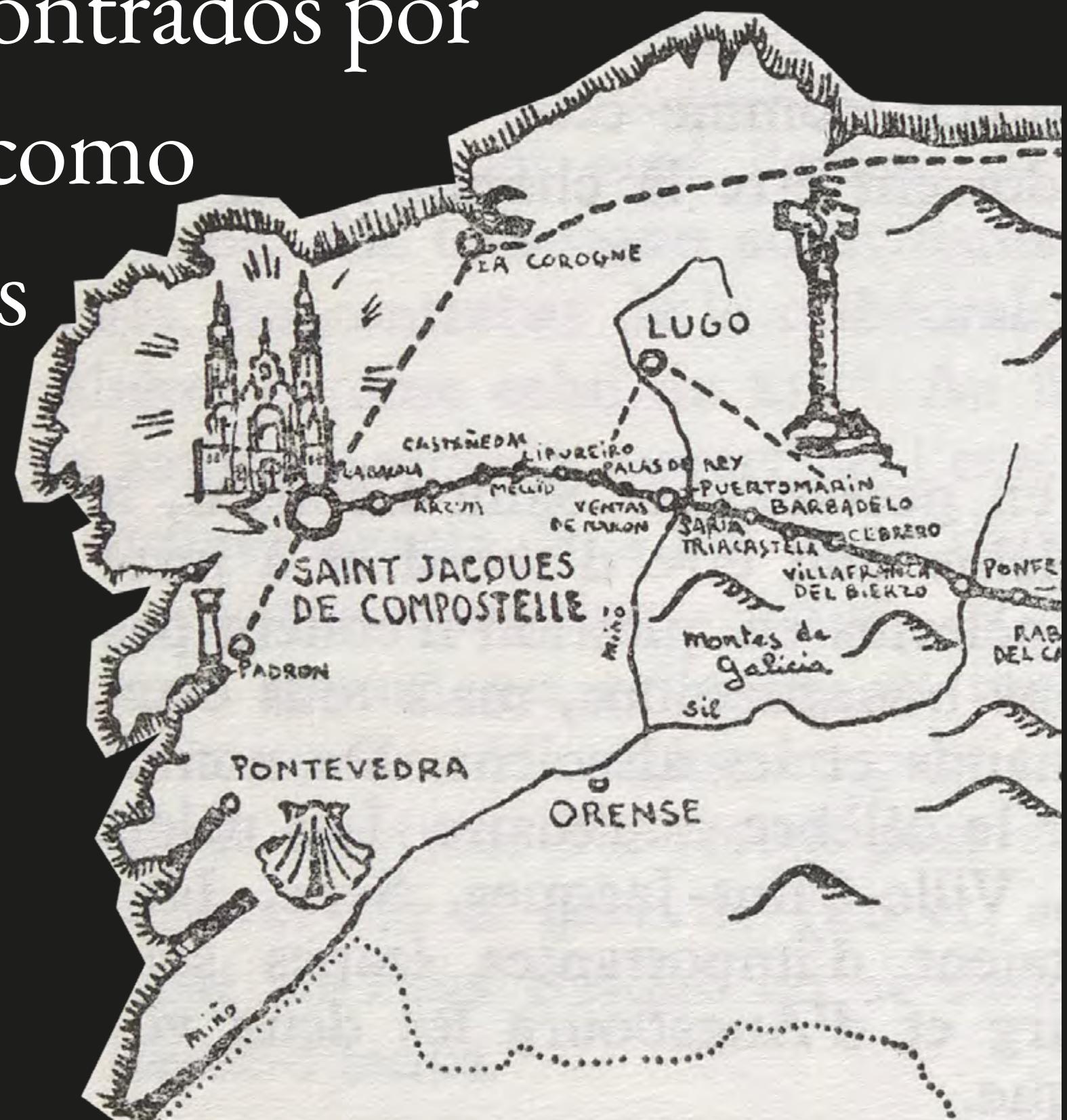
Pelagio, Bispo de Oviedo «Privilegio do rei Ramiro I», século XII. En *Corpus pelagianum et alia scripta minora*. BNE, MSS/1358 (h. 70)

Segundo a tradición, o primeiro achado ou invención da tumba apostólica tivo lugar no ano 813, e cando o bispo de Iría Teodomiro o comunicou ao rei de Asturias Alfonso II o Casto, este converteuse no seu primeiro peregrino, ademais do protector e promotor da creación en Compostela do ámbito condigno para acoller o sepulcro de Santiago o Maior. Pero houbo unha segunda *inventio*, un segundo descubrimento a causa do ocultamento primeiro, e a perda despois dos restos do apóstolo como consecuencia da decisión que a finais do século XVI o arcebispo Sanclemente tomou para protexer tan valiosas reliquias ante as incursións dende a costa de Francis Drake.

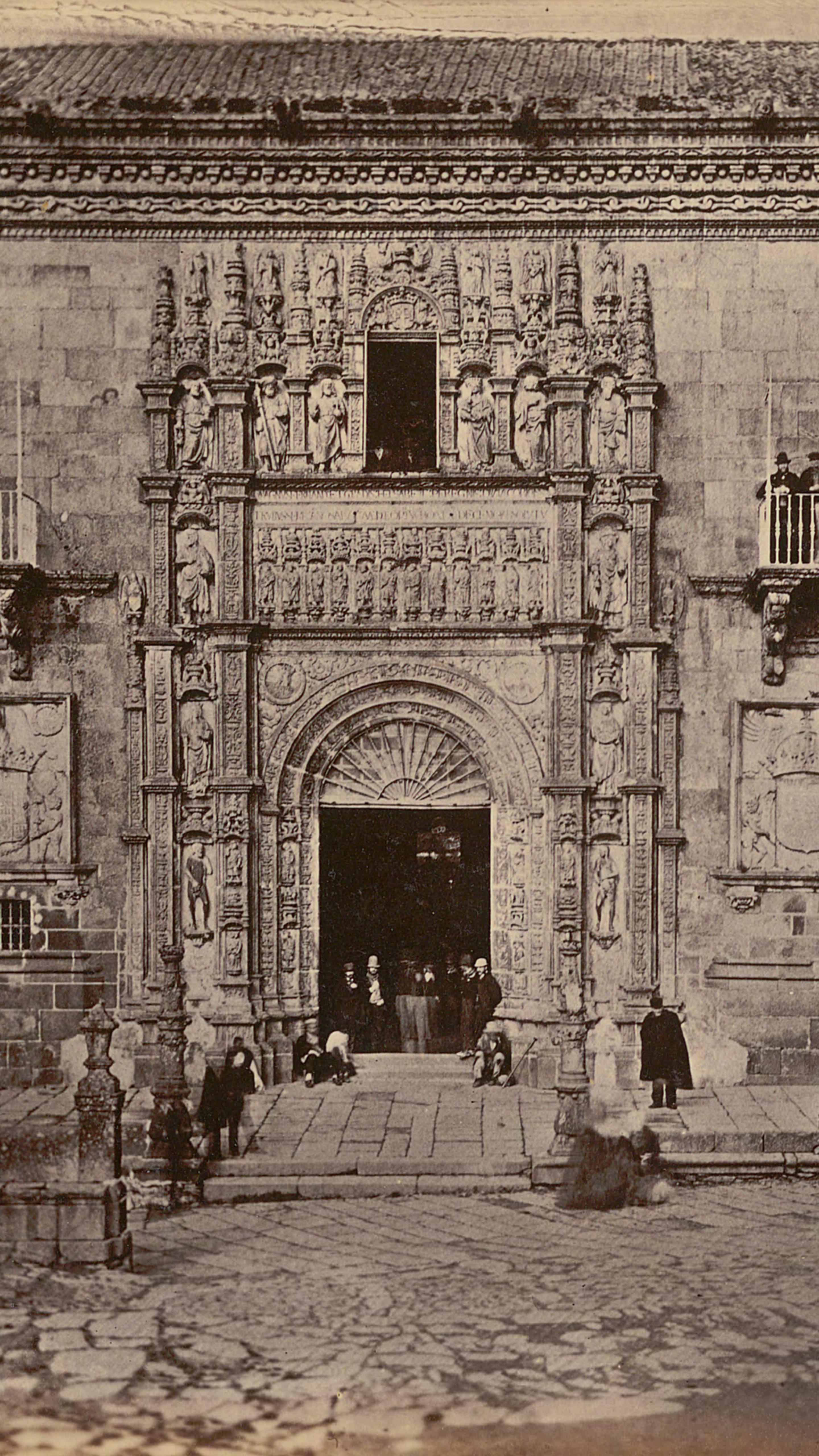

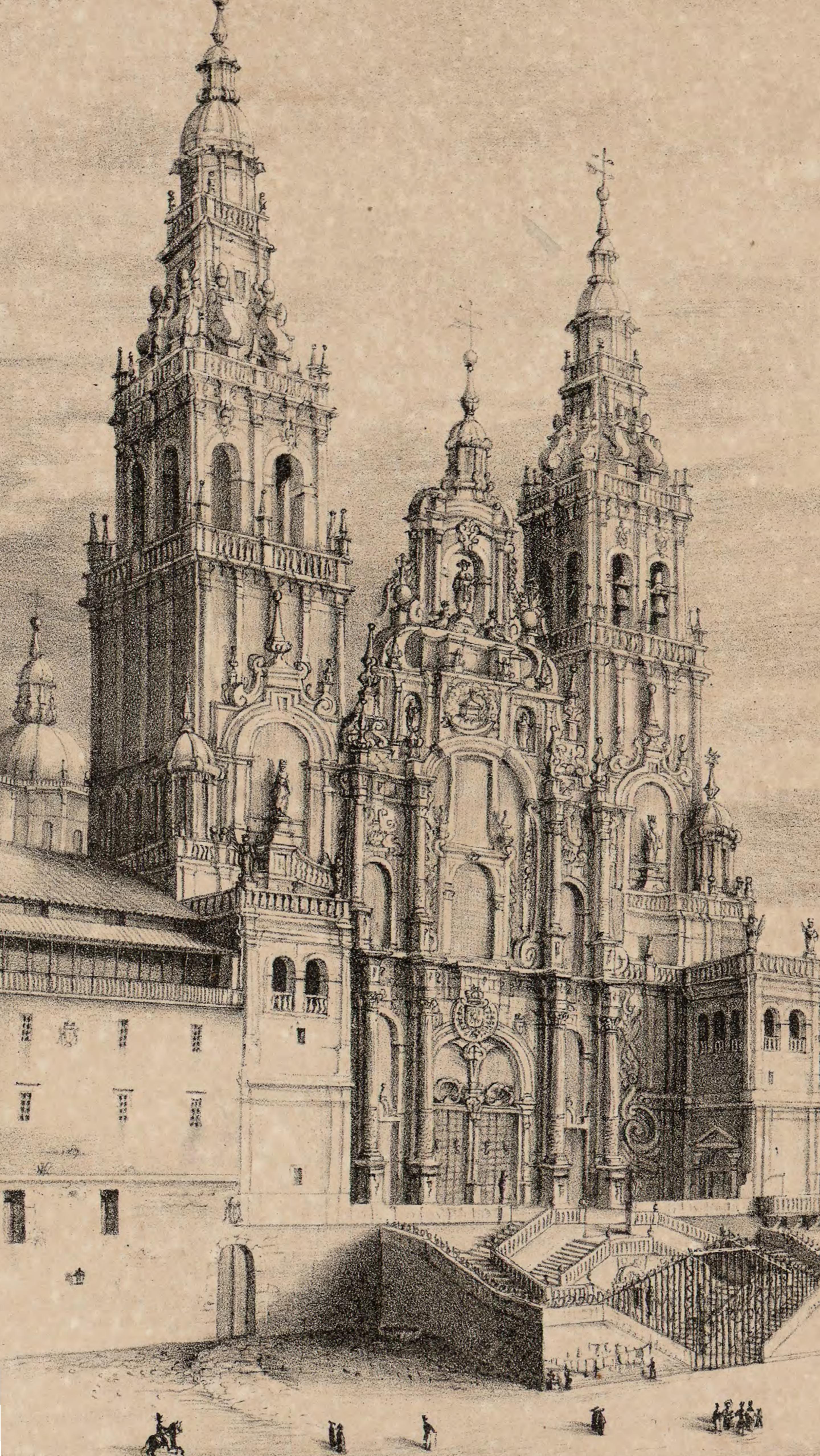
Dous séculos despois, o cóengo arquiveiro da catedral embarcouse na empresa de encontralas no transagrario situado na ábsida, e o seu achado, peritado por tres catedráticos de química, medicina e cirurxía, deu lugar a un proceso canónico que en 1884 León XIII sancionou coa bulha *Deus Omnipotens* na que se proclamaba a autenticidade dos vestixios humanos reencontrados por López Ferreiro como correspondentes a Santiago o Maior e os seus discípulos Atanasio e Teodoro.

André Chamson, *Pélerins et chemins de Saint Jacques en France et en Europe du Xe. siècle à nos jours*, 1965. BNE, INV 940 PEL (VOLUMEN).

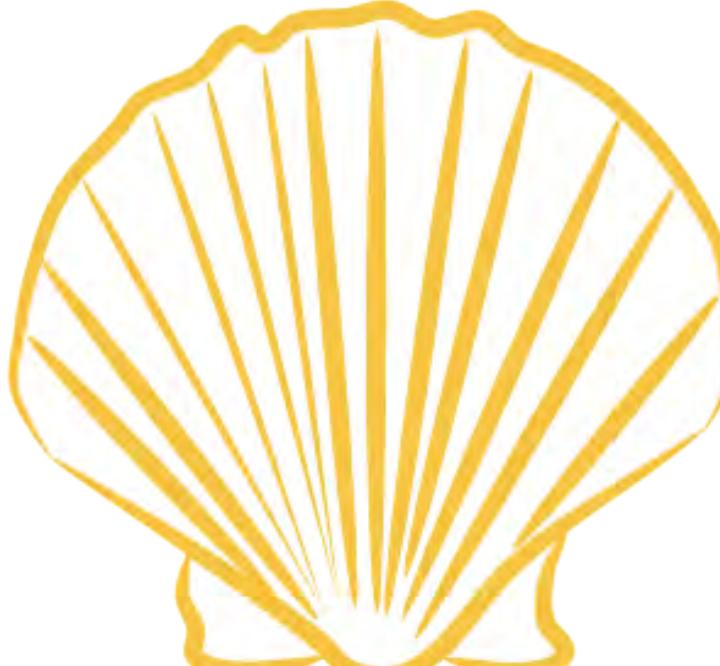

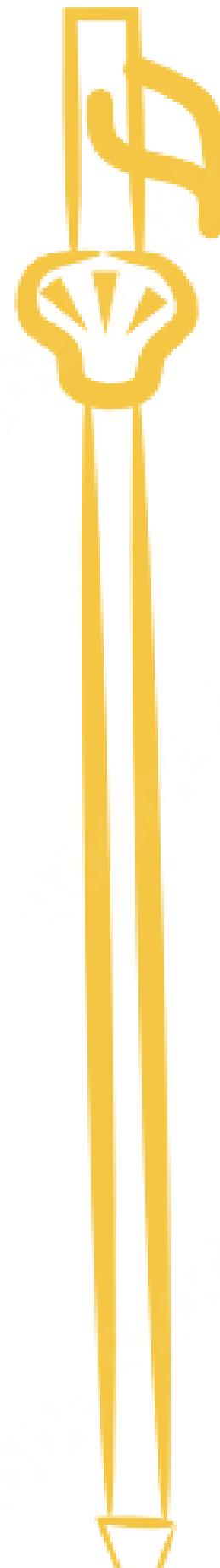

Ramón A. Gil, *La fachada principal de la catedral de Santiago*, ca. 1800-1842. INVENT/19877

Este Camiño por antonomasia será froito, pola súa banda, doutra *inventio* diferente de índole puramente inventiva ou creativa: o resultado dunha prodixiosa *creación física* —os seus trazados—;

material —as súas infraestruturas—; *relixiosa* —os seus

 ritos e liturxias—; *cultural* —a súa música, a súa arte, a súa literatura—, pero tamén *etnográfica* e *antropolóbica* —a súa cultura material (bornais, báculos, cunchas, esclavinas, sombreiros, bordóns, cabazas...), os seus hábitos, as súas propias tradicións e lendas—, etc.

Himno «Ou Dei Verbum». En *Breviarium mozarabicum*, século IX. BNE, MSS/10001

Así mesmo, cómpre reparar nunha verdadeira invención ou creación *política*: todo iso conforma esa pléthora de *pegadas*, de achegas, signos, vestixios e realidades que un Camiño construído a partir das *pegadas* deixadas polos pés dos peregrinos no soar europeo tamén *inventou*. Esta exposición proponse mostrar de xeito forzosamente limitado, pero á vez verídica e representativa, todas esas *pegadas* do Camiño.

COMISARIO
Darío Villanueva

XACOBEO. AS PEGADAS DO CAMIÑO

Do 11 de marzo de 2022 ao 29 de maio de 2022

Museo Centro Gaiás | Andar 1
Cidade da Cultura de Galicia

HORARIO DE VISITA

De martes a domingo de 10.00 a 20.00 horas
Entrada de balde

Visitas comentadas á exposición de balde, con inscripción previa. Consulta quendas dispoñibles e reserva a través da web cidadedacultura.gal ou no Punto de Información do Museo Centro Gaiás.